

A Földtudományok Doktori Iskola minőségbiztosítási szabályzata

(Érvényes: 2022. december 1-től)

A Pécsi Tudományegyetem Földtudományok Doktori Iskolája (továbbiakban: FDI) Minőségbiztosítási szabályzatát azzal a céllal hozta létre, hogy segítse a DI-ban folyó képzés minőségi szempontból történő áttekintését, és megalapozza a minőségfejlesztés lehetőségét.

A Minőségbiztosítási szabályzat összefoglalja mindazokat a feladatokat és eszközöket, amelyek a Földtudományok Doktori Iskolában zajló folyamatok minőségi színvonalának folyamatos fejlesztéséhez szükségesek.

Az FDI minőségbiztosítási rendszer kialakításának célja:

- a kutatási/képzési színvonal emelése, magas szinten tartása,
- a Pécsi Tudományegyetem társadalmi kötelezettségeinek magas színvonalú ellátásához való hozzájárulás,
- a hallgatók, oktatók, kutatók, egyetemi dolgozók, a végzett hallgatók alkalmazói, az Intézménnyel kapcsolatban álló szervezetek, intézmények, partnerek megelégedettségének fokozása; az igények maximális kielégítése.

A Földtudományok Doktori Iskola minőségbiztosítási rendszerének kialakításánál és működtetésénél a következőket veszi figyelembe:

- A mindenkor érvényes Felsőoktatási Törvény előírásait.
- A Pécsi Tudományegyetem (PTE) saját minőségbiztosítási rendszerét.
- Pécsi Tudományegyetem doktori szabályzatának (EDSz) és az Egyetem Természettudományi Doktori és Habilitációs Tanácsának (TDHT) a doktori képzésre és fokozatszerzésre vonatkozó szabályzatának elvárásait.
- A Magyar Akkreditációs Bizottság (MAB) állásfoglalásait, és javasolt szempontrendszerét.
- A minőségbiztosítási rendszerre vonatkozó nemzetközi ajánlásokat, különös tekintettel a felsőoktatás minőségbiztosításának európai sztenderdjeire, a 2015-ben elfogadott bergeni dokumentumra: „Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area”

A minőségbiztosítás és az e tevékenységen alapuló minőségfejlesztés – az Egyetem minőségpolitikájának megfelelően – valamennyi oktatónak, kutatónak, dolgozónak kötelessége. Munkaköri feladatait mindenki olyan szinten köteles ellátni, hogy a FDI eredményei mindenkor összhangban legyenek azokkal a célkitűzésekkel, amelyek az egyetemi minőségpolitikában is megfogalmazásra kerültek.

1. A Doktori Iskola Tanácsa

A Doktori Iskola Tanácsa fogalmazza meg a minőségbiztosítással kapcsolatos elveket, és hozza meg azokat a döntéseket, amelyek biztosítják az ezen elveken alapuló működést.

A Doktori Iskola Tanácsának (DIT) automatikusan tagjai a MAB által akkreditált, aktív és emeritus törzstagok. A törzstagokon kívül a tanácsba egy főt delegálnak a hallgatók. Az FDI három programját (geopolitika, társadalomföldrajz, természeti földrajz) egy-egy, nem törzstag oktató/kutató képviseli a DIT-ban. A nem törzstag oktató/kutató személyéről – a programok vezetőinek javaslatára – a törzstagok döntenek, titkos szavazással. A DIT mindegyik tagja rendelkezik szavazati joggal. A DIT személyi összetétele lehetővé teszi, hogy a hatáskörébe tartozó döntések meghozatalakor tekintetbe vegye a hallgatók, valamint a témavezetők és oktatók javaslatait is.

2. Oktatók és témavezetők jelentkezése a Doktori Iskolába

A témavezetők jelentős mértékben meghatározzák a doktori képzés minőségét és hatékonyságát (fokozatot szerzett hallgatók aránya).

A FDI-be jelentkező témavezetők és oktatók szakmai előéletét a Doktori Iskola Tanácsa értékeli, és ez alapján dönt a jelentkezés elfogadásáról. A jelentkezés elfogadását az Egyetem Természettudományi Doktori és Habilitációs Tanácsa hagyja jóvá. Az értékelés során szempont a korábbi kutatói és egyetemi oktatói tevékenység: előadás-, gyakorlattartás, diplomamunka és szakdolgozat témavezetése, valamint tudományos diákköri munka témavezetése. Az értékelés során a DIT megvizsgálja az oktató/kutató teljes publikációs listáját. A jelentkező oktatónak/kutatónak a jelentkezéskor kutatási téma és/vagy kurzustartásra szóló javaslatot is be kell nyújtania, amelyet a DIT szintén értékeli.

A DI oktatói és témavezetői megjelennek az Országos Doktori Tanács adatbázisában, ami a nyilvánosságon keresztül szintén a minőség megtartásának egyik záloga. Az oktatók és a témavezetők tudományos és témavezetői aktivitását a DIT évente áttekinti.

3. Doktori témák meghirdetése

Az új kutatási eredmények eléréshez komoly személyi és tárgyi feltételekre van szükség. Fontos, hogy csak olyan témák jelenjenek a Doktori Iskola portfóliójában, amelyekhez ezeket a feltételeket biztosítani tudjuk.

Doktori témát a FDI témavezetői hirdethetnek, de a DIT minden témát értékeli, és csak azok meghirdetéséhez járul hozzá, amelyeknél biztosított a kutatás szellemi és infrastrukturális háttere, és reálisnak ítéli, hogy a négyéves képzést követő egy éven belül benyújtható lesz a kutatás eredményeit összefoglaló disszertáció.

A témakiírókkal szemben kiemelt elvárás az aktív kutatói tevékenység: a téma meghirdetését megelőző öt év tudományos közleményeinek mutatói haladják meg a doktori iskola fokozatszerzéshez előírt publikációs követelményeit. A témavezetők tudományos teljesítményét az Országos Doktori Tanács adatbázisa alapján a DIT évente áttekinti.

Témavezetővé válik az a témakiíró, akinek meghirdetett témájára jelentkező hallgató felvételt nyer, és beiratkozik a doktori iskolába. Minden doktorandusz munkáját egy témavezető segíti. A témavezető teljes felelősséggel irányítja és támogatja a témán dolgozó doktorandusz tanulmányait, kutatási munkáját, illetve a doktorjelölt fokozatszerzésre való felkészülését. Társ-témavezetés nemzetközi, illetve hazai intézmények közötti együttműködés keretében végzett képzés, vagy interdiszciplináris kutatási téma esetén lehetséges. A társ-témavezetés esetén legalább az egyik témavezető a PTE oktatója/kutatója. Egy témavezetőnek egy időben maximum hat doktorandusz, vagy doktorvárományos hallgatója lehet.

4. Felvétel a doktori képzésre

A felvétel rendszerét úgy kell kialakítani, hogy a hallgatók tisztában legyenek az elvárásokkal, valamint a Doktori Iskolába való felvétel kritériumaival.

Doktori képzésbe csak a www.doktori.hu lapon, országosan meghirdetett témára történő jelentkezéssel, sikeres felvételi eljárást követően lehet bekerülni. A felvételi eljárást, valamint a hozott és a felvételin megszerezhető pontokat a FDI szabályzata tartalmazza. A felvételi eljárás során szereshető pontokkal a felvételi bizottság a választott témában való jártasságot értékei (a jelölt szakmai tájékozottságát, a doktori képzés során megvalósítandó kutatással kapcsolatos terveit, azok megalapozottságát).

A felvételi vizsgán való részvétel feltétele a jelentkező iránti fogadókészség írásban (ajánlás) történő biztosítása a témavezető részéről.

A felvételi vizsgára meghívást kap a DIT hallgatói képviselője.

5. Doktori képzés tantárgyai

A hallgatónak a felvételét követő öt éven belül el kell készíteni a disszertációját, ezért a képzési és a kutatási szakaszban fókuszált, a kutatási tervhez szorosan kapcsolódó és jól hasznosítható tudás átadására van szükség. A kurzusok tematikáját és a számonkérés rendszerét úgy kell kialakítani, hogy a hallgató már a képzési szakaszban aktív kutató munkát tudjon végezni.

A tárgyak képzésbe történő elfogadásáról, illetve a tematikák felújításáról a DIT dönt. A FDI honlapján megtalálható a FDI képzési terve és ismertető a tantárgyak tematikájáról. A tematika legalább három évenként felülvizsgálandó. A FDI vezetője és titkára minden félév elején tájékoztatja a hallgatókat a Neptunban felvehető kurzusokról, valamint a félév során a DI titkára elektronikus levelekben is felhívja a hallgatók figyelmét ezekre. Tanulmányi kreditek csak a doktori képzés első két évében, a „képzési és kutatási szakaszban” szerezhetőek.

A doktorandusz által felvett kurzusok kiválasztásához elsősorban a témavezető nyújt segítséget. A választott kurzusok célja egyrészt az, hogy segítséget nyújtsanak a felkészüléshez a komplex vizsga elméleti részére, másrészt, hogy a doktorandusz hallgatók elsajátíthassák a kutatómunkájukhoz szükséges specifikus tudást. A doktorandusz nem csak a FDI által meghirdetett kurzusok közül választhat. Bátorítjuk a hallgatókat, hogy a PTE más doktoriskolái, vagy más egyetemek doktoriskolái által meghirdetett, a kutatási terv szempontjából releváns kurzusokat is teljesítsenek. A képzés fontos részét képezik az egyes programokhoz tartozó szemináriumok. Ezeken a szemináriumokon egyrészt ismert, hazai és külföldi kutatók tartanak előadásokat, másrészt a hallgatók rendszeresen beszámolnak saját kutatásuk előrehaladásáról, így segítséget kaphatnak a szemináriumot vezető oktatótól is.

A FDI aktuális képzési tervéről, illetve tantárgyairól és oktatóiról rendszeresen megújított, nyilvános tájékoztató található a FDI honlapján.

A FDI oktatói csak azok a tudományos fokozattal rendelkező oktatók és kutatók lehetnek, akiket a DIT erre alkalmasnak tart.

A DIT támogatja, hogy a kutatási és disszertációs szakaszban lévő hallgatók egy-egy, a kutatási témájuk szempontjából releváns kurzus erejéig bekapcsolódjanak az egyetemen folyó oktatásba. Az oktatásban való részvételért a hallgatók számára kredit jár.

6. Kutatómunka

A minőségbiztosítás szempontjából meghatározó a kutatómunka, ugyanis mind a publikáció mind a PhD fokozat megszerzése erre épül.

A doktorandusz hallgató kutatómunkáját teljes felelősséggel a témavezető irányítja. A FDI-ban zajló kutatások témája és módszere nyilvánvalóan egymástól eltérő. Egységes követelmény azonban, hogy a doktorandusz hallgató által végzett kutatásnak olyan színvonalúnak kell lennie, hogy az nemzetközi tudományos folyóiratban publikálható és nemzetközi konferencián bemutatható legyen.

A FDI szabályzata meghatározza a doktori képzés során végzett kutatómunkával kapcsolatos elvárásokat. A FDI törekszik arra, és anyagilag is támogatja, hogy a doktorandusz hallgatók évente legalább egy szakmai konferencián tartsanak előadást kutatási eredményeikről. A hallgatóktól elvárjuk, hogy már a képzési és kutatási szakaszban is aktívan végezzenek kutatómunkát, és eredményeiket legalább egy konferencián ismertessék. A doktori iskola lehetőségei szerint segíti, hogy a hallgató a képzés során eljusson olyan külföldi egyetemre/intézetbe, ahol témájához kapcsolódó kutatások folynak. A kutatások során kiemelt figyelmet fordítunk a tudományetikai követelmények következetes érvényesítésére és ezek ellenőrzésére, amely részben a témavezető feladata is ugyan, de ez szóba kerül a szemináriumokon megtartandó előadásokon is.

Az eredményes kutatómunkához minden doktorandusz hallgató számára rendelkezésre áll a PTE Földrajzi és Földtudományi Intézetének teljes infrastruktúrája. Az infrastruktúra fejlesztéséhez és működtetéséhez a FDI a doktori képzésre fordított állami támogatásból járul hozzá. A FDI a doktori képzésre fordított állami támogatásnak a Természettudományi Kar (TTK) Kari Tanácsa által meghatározott részével gazdálkodik.

A FDI – lehetőség szerint – bevonja a hallgatókat a karon zajló kutatási projektekbe. Azon túl, hogy ez lehetőséget biztosít az ösztöndíj kiegészítésére, a hallgató tapasztalatot szerezhet kutatócsoportban történő projektmunka végzéséhez is.

7. Monitoring

A monitoring folyamatos visszajelzést biztosít a képzés minőségéről, a hallgatóknak a képzésben történő előrehaladásáról.

A hallgatók tanulmányi és kutatási teljesítményének és előrehaladásának nyomon követése elsősorban a témavezető kötelezettsége.

A hallgatói teljesítmény objektív értékelése eredmény orientált. A hallgatók minden félév végén (a megadott formátumban) feltöltik a FDI által működtetett honlapra a konferencián történő részvételük, a megjelent, vagy befogadott (utolsó éves hallgatók esetében) tudományos közleményeik, valamint az oktatásban és a tudományos projektekből való részvételük adatait. Ezekhez a teljesítményekhez kredit jár, a FDI szabályzatában megadott szempontoknak megfelelően. A honlapon a hallgatók nyomon követhetik a FDI értékelését, megjegyzéseit és a megszerzett krediteket. A hallgatók a szakmai szemináriumokon szóban is ismertetik, és megvitatják kutatási eredményeiket. A tudományos cikkek esetében a FDI kiemelten támogatja a rangos, nemzetközi folyóiratokban történő publikálást.

A doktori képzés során, a negyedik félév végén, a képzési és kutatási szakasz lezárásaként és a kutatási és disszertációs szakasz megkezdésének feltételeként komplex vizsgát kell teljesíteni, amely méri és értékeli a tanulmányi és kutatási előmenetelt. A komplex vizsga két fő részből áll: az egyik részben a vizsgázó elméleti felkészültségét mérik fel a vizsgáztatók, a másik részben a vizsgázó tudományos előrehaladásáról ad számot. A doktori képzés ötödik félévére a doktorandusz csak a komplex vizsga sikeres teljesítése után jelentkezhet be.

A komplex vizsga előtt álló és az utolsó éves hallgatók egy összevont szemináriumon, szóbeli előadás keretében ismertetik kutatási eredményeiket.

Az abszolutóriumot megszerző, doktorvárományos hallgatókat a FDI írásban értesíti arról, hogy milyen tartalmi (pl. publikációs) és formai feltételek (pl. publikációk feltöltése a Magyar Tudományos Művek Tárába (MTMT)) teljesítésére van szükség a fokozatszerzési eljárás megindításához.

A monitoring tevékenység kiterjed a FDI-ban folyó képzés áttekintésére is. Évente egyszer a DIT áttekinti a képzéshez kapcsolódó kurzusokat, a komplex vizsgát sikeresen teljesítő és az abszolutóriumot, valamint a PhD fokozatot megszerző hallgatók arányát.

8. PhD fokozat megszerzéséhez szükséges publikációs követelmény

A doktori képzés legfontosabb tartalmi kimenete a publikálás, amely hatással van a végzett hallgató későbbi tudományos karrierjére is. A PhD hallgatók meghatározó szereplői az intézményben folyó kutatási tevékenységnek. Ezért a publikáció minősége az intézményben folyó kutatói munkát is jellemzi.

A doktori iskola fokozatszerzési követelményrendszerét a FDI szabályzata tartalmazza, amit a Természettudományos Doktori és Habilitációs Tanács hagyott jóvá. A követelmények SCIMAGO Ranking-en alapulnak. A követelmények megalkotása során a DIT figyelembe vette a különböző földtudományi szakterületek sajátosságait is. Szakterülettől függetlenül minden hallgatónak kell legalább egy cikket publikálnia a SCIMAGO listáján szereplő, szakterületileg releváns folyóiratok valamelyikében. Továbbá minden hallgatónak kell rendelkeznie legalább egy elsőszerzős cikkel. A követelményrendszer preferálja a rangos nemzetközi folyóiratokban történő publikálást.

9. Fokozatszerzési eljárás

A fokozatszerzési folyamatnak átláthatónak kell lennie, biztosítani kell a szakmai kontrollt és a pártatlan bírálatot.

A fokozatszerzési eljárás során a FDI a szabályzatában és a TDHT szabályzatában leírtakat követi. A komplex vizsga teljesítése után a hallgató a fokozatszerzési szakaszba lép, tehát a komplex vizsgára történő jelentkezés egyúttal a fokozatszerzési eljárásra történő jelentkezés is.

A doktori értekezést a benyújtás előtt ún. házi védésen kell megvédenie a hallgatónak. A vitában a dolgozatot két, legalább doktori (PhD) fokozattal rendelkező opponens minősíti. A hallgató egy olyan ötfős bizottság előtt ismerteti eredményeit, melynek tagjai közül legalább két fő nem a PTE alkalmazottja. Az elhangzottak alapján a bizottság tagjai és az előadáson résztvevő, PhD fokozattal rendelkező oktatók és kutatók minősítik a disszertációt. A vita lefolyását és különösen az értekezés módosításával kapcsolatos véleményeket, megállapításokat jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A jegyzőkönyv mellékletei az opponensi vélemények. Amennyiben az értékelésen adott pontszám nem éri el az adható pontok 60%-át, az előzetes vitát ismét le kell folytatni.

A fokozatszerzés lépéseinél a FDI ügyel a hirdetési kötelezettségeinek teljesítésére:

- a komplex vizsgát/előzetes vitát/védést meghirdeti a doktori iskola honlapján, a PTE, a TTK, a Földrajzi és Földtudományi Intézet hirdetőtábláin, valamint elektronikus körlevélben az elérhető szakmai közösségnek,
- a doktori védést meghirdeti az Országos Doktori Adatbázisban, a www.doktori.hu honlapon.

A nyilvános vita/védés lefolytatásánál a FDI követi a Doktori Szabályzatban és a TDHT szabályzatában leírtakat. A védés megszervezése a FDI feladata.

A védés meghirdetésekor az értekezés, valamint a magyar és angol nyelvű téziszfüzet, továbbá a jelölt MTMT-ben vezetett publikációs listája nyilvánossá válik a FDI és az Országos Doktori Tanács adatbázisának www.doktori.hu honlapján. Hirdetéskor az értekezés és a téziszfüzet elhelyezésre kerül a PTE Könyvtárának elektronikus archívumában (PEA). Ennek elvégzése a PhD-koordinátor feladata. Az értekezés és a téziszfüzet egy-egy példánya nyomtatott formában elhelyezésre kerül a PTE FDI Könyvtárában.

Az értekezés benyújtása után a Bíráló Bizottság tagjai nyomtatott és elektronikus formában is megkapják a disszertációt és a téziszfüzetet. A Bíráló Bizottság tagjai az opponensi véleményeket mindkét bírálat beérkezése után, a jelölt erre adott válaszait pedig legkésőbb a védés előtt egy héttel elektronikus formában kapják meg. A nyilvános vita meghirdetésekor az értekezés és a téziszfüzet nyilvánossá válik a www.doktori.hu lapon, ami elérhető a doktori iskola honlapján keresztül is.

A bírálókhoz kiküldött értekezés utólag nem módosítható. Amennyiben a Bíráló Bizottság szakmailag hibás állításokat kifogásol, vagy nem fogad el tézispontokat, abban az esetben ezt a bizottsági jegyzőkönyvben tünteti fel.

**A Földtudományok Doktori Iskola Tanácsa
2022. október 18.-i ülésén elfogadta.**